Sprawozdanie z funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działającego na terenie miasta Gorzowa Wlkp.

Rok 2015

Anna Sadzik

Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego

Podstawą prawną funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w Gorzowie Wlkp. jest:

- ✓ Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. 2015r. poz. 1390);
- ✓ Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. 2015r. poz. 163 ze zm.);
- ✓ Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. 2015r. poz. 1286 ze zm.);
- ✓ Rozporządzenie Rady Min. z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury niebieskiej karty oraz wzorów formularzy niebieska karta (Dz. U. 2011r. Nr 209 poz.1245)
- ✓ Uchwała nr XI/95/2011 Rady Miasta Gorzowa Wlkp. z dnia 25 maja 2011r. w sprawie powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie działającego na terenie miasta Gorzowa Wlkp. oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania (DzUWL Nr 73, poz.1374 w dniu 30 czerwca 2011 roku).

1. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na terenie miasta Gorzowa Wlkp.

Pierwszy skład Zespołu Interdyscyplinarnego został powołany Zarządzeniem Nr 173/W/III/2011 Prezydenta Miasta Gorzowa Wlkp. z dnia 10 sierpnia 2011r. Od tego okresu skład Zespołu uległ zmianom. Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych instytucji łącząca swoje zasoby (w tym: wiedzę, umiejętności oraz instytucjonalne możliwości) na zasadzie systemowej współpracy, w celu niesienia pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałaniu zjawisku przemocy na terenie miasta Gorzowa Wlkp. W skład Zespołu wchodzą:

- ✓ Anna Sadzik- przedstawiciel Gorzowskiego Centrum Pomocy Rodzinie, Przewodnicząca ZI
- ✓ Barbara Furmańska - przedstawiciel Prokuratury Rejonowej;
- ✓ Aleksandra Czarnywojtek - przedstawiciel Sądu Rejonowego;
- ✓ Irena Orchowska - przedstawiciel Sądu Rejonowego;
- ✓ Aleksandra Cichowlas- przedstawiciel Sądu Rejonowego;
- ✓ Edyta Duszczak - przedstawiciel Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- ✓ Elżbieta Niekrasz - przedstawiciel Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- ✓ Antoni Wysk - przedstawiciel Pogotowia Opiekuńczego;
- ✓ Barbara Horyń - przedstawiciel Centrum Opieki nad Dzieckiem i Rodziną;
- ✓ Agata Kądziołka- Świderska – przedstawiciel Komendy Miejskiej Policji;
- ✓ Katarzyna Pracoń- przedstawiciel Komendy Miejskiej Policji (od 2016r.);
- ✓ Iwona Szpakowska- Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej;
- ✓ Wiesława Gwozdowska- Samodzielna Publiczna Wojewódzka Staja Pogotowia Ratunkowego ;
- ✓ Janusz Chojnicki- Okręgowa Izba Lekarska;

- ✓ Aldona Stańko- Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych;
- ✓ Monika Kotula- przedstawiciel GCPR;
- ✓ Tatiana Popowska- przedstawiciel GCPR (od 2016r.);
- ✓ Anna Jurec- przedstawiciel Ośrodka Interwencji Kryzysowej;
- ✓ Krystyna Sieradzan- przedstawiciel Zespołu Szkół Nr 13 w Gorzowie Wlkp. (od 2016r.);
- ✓ Jadwiga Wróbel- przedstawiciel Fundacji Animacji Kobiet (od 2016r.);
- ✓ Izabela Jasińska- przedstawiciel Fundacji Animacji Kobiet (od 2016r.).

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie art.7, posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywały się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. W 2015r. w posiedzeniach tych uczestniczyli przedstawiciele: Gorzowskiego Centrum Pomocy Rodzinie (organizatorzy), Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodka interwencji Kryzysowej, Policji, Wydziału Edukacji UM, Zespołu Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Prokuratury Rejonowej, Sądu Rejonowego, Samodzielnego Publicznego Szpitala Wojewódzkiego, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Pogotowia Opiekuńczego, Centrum Opieki nad Dzieckiem i Rodziną, Fundacji Animacji Kobiet, Samodzielnej Publicznej Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego, Okręgowej Izby Lekarskiej, Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych. Posiedzenia posiadały dwojaki charakter: spotkań ogólnych oraz interwencyjnych podczas których pracowano metodą indywidualnego przypadku.

W 2015 roku odbyło się dziesięć posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.

Zespół Interdyscyplinarny funkcjonujący na terenie miasta Gorzowa Wlkp. ma za zadanie integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art.9a ust.3 i 5 ustawy, oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół jest odpowiedzialny za strategię rozwiązywania problemów wynikających z przemocy, ustalenia procedur i podejmowanie decyzji mających wpływ na realizację zadań. W celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach, przewodniczący ZI powołuje grupy robocze.

Na posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego dokonuje się analizy problemów i procedur realizowanych zadań. Ustalenia są realizowane w obszarze podmiotów reprezentowanych przez członków zespołu.

Członkowie zespołu oraz grup roboczych, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań, mogą przetwarzać dane osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób stosujących przemoc, dotyczące: stanu zdrowia, nałogów, skazań, orzeczeń o ukaraniu, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, bez zgody i wiedzy osób, których dane te dotyczą (art. 9c ust.1 ustawy). Niemniej jednak członkowie ZI lub grupy roboczej zobowiązani są do zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które uzyskali przy realizacji zadań.

Zgodnie z uchwałą powołującą ZI obsługę organizacyjno- techniczną Zespołu zapewnia Gorzowskie Centrum Pomocy Rodzinie, zatem posiedzenia odbywały się w siedzibie GCPR przy ul. Walczaka 42.

2. Działania podejmowane w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie dotyka wielu - dzieci, dorosłych i coraz częściej osoby starsze. Problem ten jest trudny i złożony, świadomość społeczeństwa na jego temat rośnie. Pracownicy Gorzowskiego Centrum Pomocy Rodzinie pokładają wiele pracy, by wspierać i nieść potrzebną pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy. W związku z powyższym, by usystematyzować i zwiększyć skuteczność tych działań, od 01.08.2015r. w Gorzowskim Centrum Pomocy Rodzinie utworzona została **Sekcja ds. przemocy w rodzinie**. Składa się ona z czterech pracowników socjalnych, którzy w systemie zadaniowym, przy współpracy z pozostałymi pracownikami socjalnymi GCPR, zajmują się zjawiskiem przemocy na terenie miasta oraz wielopłaszczyznową pomocą rodzinom z powyższym problemem. Wcześniej wszyscy pracownicy socjalni prowadzili rodziny, w których występowała przemoc. Zaangażowanie i współdziałanie Sekcji ds. przemocy w rodzinie i pracowników socjalnych Działu Pomocy Środowiskowej pozwoliło na to, by niesiona pomoc docierała do rodzin szybko, zaś jej efekty były skuteczne i trwałe. Zadania Sekcji obejmują diagnozowanie problemu przemocy, podejmowanie działań w środowiskach zagrożonych zjawiskiem, świadczenie pracy socjalnej na rzecz ofiar, sprawców przemocy i ich rodzin oraz inicjowanie działań profilaktycznych na terenie miasta z zakresu przemocy w rodzinie. Utworzenie Sekcji zwiększyło efektywność niesionej pomocy, pozwoliło wdrażać innowacyjne działania, rozwijać współpracę interdyscyplinarną oraz specjalizować pracowników w zakresie przemocy, co przełożyło się na skuteczność pracy i pomocy rodzinom dotkniętym problemem. Sekcja prowadzi procedurę Niebieskiej Karty, jak także zajmuję się całą procedurą administracyjną w tym zakresie.

Działania podejmowane w obszarze przeciwdziałania przemocy mają bardzo szeroki zakres. Obejmują działania profilaktyczne, interwencyjne i administracyjne. Zarówno interwencja jak i administracja jest realizowana zgodnie z przepisami prawa.

Znaczące są działania profilaktyczne, które polegają na edukacji środowiska lokalnego oraz wspieraniu rodziny w wypełnianiu jej najważniejszych funkcji zanim pojawią się problemy zagrożenia przemocą domową.

Działania profilaktyczne z zakresu przemocy:

- ✓ **SZKOŁA DLA RODZICÓW realizowana przez GCPR.**
  Warsztaty „Szkoły dla rodziców" prowadzone są na kanwie koncepcji T. Gordona i książki A. Feber i E. Mazlish „Jak rozmawiać, żeby dzieci nas słuchały; jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły". Zajęcia mające charakter warsztatów składają się z krótkich omówień i wprowadzeń tematycznych, a następnie z ćwiczeń i debaty. Ich głównym celem jest wspieranie rodziców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą. To także nauka dialogu i kształtowanie więzi opartych na wzajemnym szacunku. Pierwsza część program skupia się na budowaniu prawidłowych relacji dorosły – dziecko. Ważnym elementem spotkań jest również zachęcanie rodziców do systematycznego wprowadzania zmian wychowawczych, a następnie możliwość wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami grupy. Cykl dziesięciu spotkań programu to szansa dla rodzin na kształtowanie świadomych postaw i nabycie kompetencji niezbędnych w procesie wychowania. Skorzystanie ze wsparcia w formie zajęć grupowych nastawionych na podnoszenie

kompetencji wychowawczych pt. „Szkoła dla rodziców" było propozycją skierowaną do rodzin objętych pomocą społeczną. Szkoła dla rodziców w GCPR obejmowała dwie grupy: rodziny z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, rodziny do reintegracji. W 2015 roku odbyły się dwie edycje - we wrześniu rozpoczynały się warsztaty dla rodzin, które są w trakcie reintegracji, natomiast w październiku druga grupa programu skierowana do rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi. W dniu 18.12.2015r. odbyło się spotkanie podsumowujące cykl dwóch grup podczas którego nastąpiło uroczyste wręczenie dyplomów ukończenia warsztatów „Szkoły dla rodziców". Uczestnicy zdobyli wiedzę na temat technik - określenia, potwierdzenia i akceptacji uczuć oraz aktywnego słuchania swoich pociech, wyznaczania granic i sposobu ich respektowania przez dzieci. Rodzice zapoznali się również z technikami, które zachęcają dzieci do współpracy poprzez nazwanie problemu, udzielenie informacji i zachęcenie do działania.

- ✓ ***„Razem przeciwko przemocy w rodzinie"***
  W październiku 2015 roku zrealizowano program pilotażowy „Razem przeciwko przemocy w rodzinie" jako wspólne działanie Gorzowskiego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Gorzowie Wlkp. Program skierowany był do uczniów szkół gimnazjalnych. Październikowe spotkania były realizowane w Gimnazjum nr 3 w Gorzowie. Gimnazjaliści dowiedzieli się czym jest przemoc w rodzinie; gdzie można się zgłosić po pomoc w sytuacji doświadczania przemocy; poznają kompetencje pracownika socjalnego, psychologa i policjanta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Celem cyklu spotkań było kształtowanie świadomości i postaw młodzieży w zakresie prawidłowego reagowania na sytuacje przemocowe, budowanie empatii, wypracowanie odpowiedniego postrzegania problemu przemocy w rodzinie ze wskazaniem jak zachować się w sytuacji doświadczania przemocy. Celem nadrzędnym jest profilaktyka. Projekt będzie kontynuowany w gorzowskich gimnazjach.
- ✓ GCPR wraz z innymi jednostkami organizacyjnymi realizującymi zadania z zakresu pomocy społecznej prowadziło szereg działań profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie: udział w Programie Powiatowego Forum na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, udział w Ogólnopolskiej Nocy Profilaktyki (spotkania z młodzieżą szkół gorzowskich), dyżury pracowników GCPR podczas Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem, praca na platformie Lubuskiej Niebieskiej Tarczy, realizacja zadań wynikających z założeń Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Akcja „Podaruj dziecku misia"- w ramach akcji „Podaruj Dziecku Misia" Gorzowskie Centrum Pomocy Rodzinie zorganizowało zbiórkę pluszowych misiów. Każdy mógł przynieść miśka do biura GCPR przy ul. Walczaka 42, ul. Jagiełły 7,ul. Drzymały 10, ul. Teatralną 26. Zebrane maskotki zostały przekazane dla dzieci z Pogotowi Rodzinnych w Gorzowie Wlkp. , oddziału dziecięcego gorzowskiego szpitala oraz dla Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy na akcję „Kochaj mnie- nie bij mnie!".

Poza profilaktyką były podejmowane również inne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- ✓ Kampania 16 Dni Przeciw Przemocy wobec Kobiet.

Dane wynikające ze sprawozdawczości GCPR potwierdzają, że kobiety stanowią większość wśród osób doświadczających przemocy w rodzinie na terenie miasta.

Gorzowskie Centrum Pomocy Rodzinie aktywnie włączyło się w akcję, podejmując działania na rzecz ofiar przemocy w rodzinie. Codzienne poradnictwo prowadziła Sekcja ds. przemocy GCPR przy ul. Jagiełły 7 i ul. Drzymały 10 w godz. 7.30-15.15 (poniedziałek, środa, czwartek, piątek) oraz 9.00- 18.00 we wtorek. Ponadto w ramach współpracy Gorzowskiego Centrum Pomocy Rodzinie z Komendą Miejską Policji przy ul. Wyszyńskiego 122 odbyły się wspólne konsultacje dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, w tym przemocą domową.

- ✓ Program Ministerstwa Sprawiedliwości

  Gorzowskie Centrum Pomocy Rodzinie w październiku i listopadzie 2015r. realizowało spotkania edukacyjne dla osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie na rzecz Ministerstwa Sprawiedliwości w ramach projektu: „Wzmocnienie działań na rzecz ofiar przemocy w rodzinie". Spotkania na temat „Przeciwdziałania przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć" w Gorzowie były zorganizowane w dwóch terminach dla dwóch grup. Uczestnicy poznali sposoby reagowania na przemoc i zapobiegania przemocy, prawa przysługujące osobie pokrzywdzonej przemocą w rodzinie w postępowaniu karnym, cywilnym, rodzinnym. Spotkania prowadziła kadra wysoko wykwalifikowanych specjalistów, mających udokumentowaną wiedzę i doświadczenie w pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, terapeutów oraz prawników. Uczestnicy po spotkaniu mogli skorzystać z indywidualnych porad prawnych. GCPR współrealizował również drugi program na zlecenie **Ministerstwa Sprawiedliwości** skierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Zajęcia psychoedukacyjne dla ofiar przemocy w rodzinie- tym razem cykliczne- finansowane są ze środków Ministerstwa Sprawiedliwości oraz ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Zajęcia były prowadzone z grupą zamkniętą, 10-12 osobową i obejmują 15 spotkań po 3 godziny edukacyjne. Uczestnicy spotkań obligowali się do uczestnictwa w 11 z 15 zajęć. Podczas zajęć poruszono następujące tematy: przemoc, cykle i fazy przemocy, zmiana stereotypowego myślenia o przemocy, zachowania sprawców przemocy w rodzinie, wpływ przemocy na psychikę i zachowanie dziecka, sposoby radzenia sobie w sytuacji przemocowej, nauka nowych zachowań (w tym asertywności), komunikowanie się bez przemocy. Warsztaty cieszyły się dużym zainteresowaniem.

- ✓ **Wsparcie psychologa dla rodzin dotkniętych problemem przemocy - jako nowe działania w Gorzowskim Centrum Pomocy Rodzinie.** W listopadzie 2015r. w GCPR został zatrudniony psycholog realizujący konsultacje dla rodzin dotkniętych problemem przemocy. Wcześniej pomoc psychologiczna dla osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej świadczona było przez dwóch psychologów. Z uwagi na fakt, iż z jedną osobą została rozwiązana umowa o pracę, koniecznym było zatrudnienie nowego i rozdzielenie pracy tj. jeden zajmuje się tylko rodzinami dotkniętymi problemem przemocy, drugi pozostałymi rodzinami objętymi wsparciem GCPR.

Praca na rzecz ofiar przemocy domowej wymaga kompleksowego podejścia do zjawiska, szczególnej delikatności i zindywidualizowanego działania. Bardzo istotna jest także wymiana informacji z pracownikami zajmującymi się daną rodziną oraz współpraca na poziomie wsparcia merytorycznego dla kontaktów z klientami. Wynika z tego szeroki zakres możliwych strategii, różnorodność form oddziaływania oraz elastyczność czasu pracy psychologa. Aktywności zawierają się w wymiarze 30 godzin miesięcznie w ramach umowy z GCPR i realizowane są przede wszystkim

w sytuacjach niejednoznacznych, wymagających poszerzonej diagnozy, specjalistycznego działania lub szczególnie szybkiego czasu realizacji.

Formy pracy na rzecz ofiar przemocy – konsultacje psychologiczne:

Spotkania indywidualne na trenie GCPR lub u klienta. Formy:

- interwencja (diagnoza sytuacji, przerwanie przemocy jako cel podstawowy- definiowany przez instytucję)

- konsultacje (diagnoza sytuacji, poszukiwanie wsparcia poza instytucjami, poradnictwo, przekierowanie do właściwej osoby lub instytucji ze względu na specyficzny problem klienta odbiegający od zjawiska przemocy)

- indywidualna pomoc psychologiczna z elementami psychoterapii (W tym wypadku cele zależą od procesu klienta, jego świadomości potrzeb i motywacji. Problematyka zawiera się w obszarze uwikłania w przemoc domową).

Wśród tematów spotkań i konsultacji można wyróżnić podstawowe obszary merytoryczne pracy na rzecz ofiar przemocy. Są to: zatrzymanie przemocy, budowanie motywacji do zmiany, przezwyciężanie lęku przed zmianą, budowanie poczucia własnej wartości, odpowiedzialności i niezależności, wzmacnianie zdolności do samoregulacji emocjonalnej, podnoszenie kompetencji wychowawczych i umiejętności interpersonalnych.

Dyżur/ spotkania z pracownikami socjalnymi. Cele:

- zebranie i wymiana informacji dot. klienta,

- konsultowanie planu pomocy rodzinie

- konsultowanie, planowanie, precyzowanie działań psychologa w odniesieniu do ogólnego planu pomocy rodzinie

- wsparcie merytoryczne i osobiste dla pracowników socjalnych dot. tzw. sytuacji trudnych

Udział w grupach roboczych. Cele:

- motywowanie do współpracy w wypadku lęku przed zmianą

- bezpośrednie uzupełnianie informacji od osób zaangażowanych i nie będących pracownikami GCPR.

W okresie listopad- grudzień 2015 roku wsparciem psychologa w zakresie przemocy w rodzinie objęte zostały 23 rodziny.

ZAŁOŻENIA DOT. PRACY TERAPEUTYCZNEJ Z OSOBAMI UWIKŁANYMI W PRZEMOC
Praca z osobą uwikłana w przemoc to praca nad nazywaniem i wyrażaniem złości oraz innych emocji trudnych, w kierunku akceptacji i wzrostu kompetencji samoregulacyjnych. Szukanie emocjonalnego środka w doświadczaniu różnych możliwości reagowania. Poszukiwanie kontroli emocjonalnej w indywidualnie wytworzonych i wspartych z zewnątrz sposobach wyrażania własnych stanów.

Praca z osobą uwikłaną w przemoc to praca nad świadomością własnych przekonań i ich związku z podejmowanymi wyborami, doświadczanie nowych rozwiązań i przenoszenie ich z relacji terapeutycznej na życie.
Ofiary przemocy w zdecydowanej większości doświadczały traumatycznych przeżyć w dzieciństwie. Aby przetrwać skrajne warunki usztywniły funkcjonowanie w taki sposób aby zminimalizować straty. Wynikające z tego strategie przystosowania warunkowały późniejszą skłonność do angażowania się w relacje o wysokim ryzyku powtórzenia traumy. „Jeżeli uczę się żyć podczas wojny to nie potrafię żyć w czasach pokoju".
Praca z osobą uwikłana w przemoc jest ukierunkowana na reorganizację doświadczenia i doświadczanie relacji, w której możliwe jest zaufanie i bezpieczeństwo. Modelowanie sposobu budowania granic opartego na rozumieniu własnych potrzeb (ze szczególną uwagą na potrzeby bezpieczeństwa i kontaktu). Pogłębianie świadomości mechanizmów unikania kontaktu w relacjach i w konfrontacji z własnymi potrzebami.
Ofiary przemocy rezygnują z własnej decyzyjności ze względu na strach przed konsekwencjami własnych decyzji. W świecie, w którym sprawca konsekwentnie karze za akty samosterowności kuszące jest zacząć postrzegać władzę nad własnym życiem jako nadmierne, zagrażające i przez to bolesne obciążenie. Wynikające z działań sprawcy (nierzadko także wyniesione z domu) odsunięcie odpowiedzialności jest najczęściej kontynuowane także po ustaniu przemocowej relacji. Bojąc się starcia z rzeczywistością i nie posiadając wiary we własne możliwości , osoba uwikłana w przemoc będzie szukała pozorów bezpieczeństwa u kolejnej silnej osobowości, która powie jej jak żyć. Strach przed zmianą bywa tak silny, że najczęściej paraliżuje działania zmierzające do uwolnienia się od przeszłości.
Istotna jest praca nad wzmocnieniem samosterowności. Budowanie pozytywnej definicji odpowiedzialności w doświadczeniach korektywnych. Przeżywanie wzrostu poczucia własnej wartości jako własnej zasługi.

- ✓ **Konsultacje instruktora terapii uzależnień w rodzinach**

Znaczącą przyczyną występowania problemu przemocy w rodzinie są uzależnienia. Dlatego tak ważne jest podejmowanie działań w tym zakresie. Patrole pracownika socjalnego i specjalisty do spraw uzależnień w środowiskach to nowe narzędzie w procesie pomagania, które daje możliwość dotrzeć do całej rodziny, a nie tylko do osoby z problemem uzależnienia. Alkoholizm to choroba, która dotyka całą rodzinę więc i pomoc musi być skierowana do wszystkich jej członków. Żeby skutecznie nieść pomoc całym rodzinom należy udzielać pomocy każdemu członkowi rodziny indywidualnie- zarówno osobom uzależnionym jak i współuzależnionym. Praca ta wymaga taktu i empatii, która buduje zaufanie i otwartość na proponowaną przez nas pomoc. Bardzo pomocny w takim działaniu jest profesjonalizm i zaangażowanie pracowników socjalnych co w znacznym stopniu ułatwia prace w pierwszym kontakcie z rodziną. Po wspólnych patrolach w rodzinach można mówić o wymiernych efektach tego działania - wiele osób uczęszcza na mityngi AA, na terapie w Gorzowie Wlkp., wiele osób podjęło leczenie detoksykacyjne. Zainteresowanie taką formą pomocy jest bardzo duże i dowodem na to jest coraz większa ilość osób prosząca o wsparcie. Patrole to impuls do zmian dla ludzi, którzy nie potrafili zauważyć problemu uzależnienia i tkwili w nim przez wiele lat. Praca z rodziną generuje coraz to nowe potrzeby, które szybko pozwalają na konstruowanie planów

pomocy np. tworzenie grup wsparcia, działań profilaktycznych. Instruktor terapii uzależnień przeprowadza konsultacje i opracowuje plan pomocy.

3. Rozwiązywanie problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

Zgodnie z procedurą „Niebieskiej Karty" (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury „Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta") - podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w rodzinie odbywa się przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta-A" i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Formularz wypełniany jest przez przedstawiciela jednego z podmiotów wymienionych w art.9d ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, czyli:

- ✓ Przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej
- ✓ Przedstawicieli Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- ✓ Przedstawicieli Policji
- ✓ Przedstawicieli Oświaty
- ✓ Przedstawicieli Ochrony Zdrowia.

Niebieska Karta jest dokumentem wypełnianym w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie i służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danym środowisku, ocenie zagrożenia dalszą przemocą oraz jako dowód w sprawach sądowych.

W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa dokumenty, o których mowa są przekazywane organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego.

W ramach procedury przedstawiciele grupy roboczej podejmują działania zgodnie z ustaleniami z posiedzeń (zawartych w protokole, „Niebieskiej Karcie- C i D") oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta".

Indywidualny plan pomocy obejmuje ogół działań podejmowanych przez osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie oraz podmioty, o których mowa w art. 9d ust.2 ustawy, w celu poprawy sytuacji życiowej tej osoby oraz jej rodziny.

Indywidualny plan pomocy może ulegać zmianie w zależności od potrzeb i sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą.

Spotkanie z osobami, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, oraz osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc- nie są organizowane w tym samym czasie i miejscu.

Zakończenie procedury wymaga udokumentowania w formie protokołu podpisanego przez przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego. Następuje w przypadku:

- ✓ Ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy lub

- ✓ Rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

O zakończeniu procedury powiadamia się podmioty uczestniczące w procedurze po jej zakończeniu.

4. Realizacja procedury „Niebieskiej Karty" zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta" przez Zespół Interdyscyplinarny działający na terenie miasta Gorzowa Wlkp.

Z danych wynika, że na terenie miasta Gorzowa Wlkp. w roku 2015 zostało wszczętych przez podmioty uprawnione 219 procedur „Niebieskiej Karty". Przy czym w 75% podmiotem wszczynającym była Policja, a 20% było GCPR. Pozostałe instytucje wszczynały procedury poniżej 5% udziału we wszystkich zarejestrowanych interwencjach. Ochrona zdrowia w 2015 roku nie wszczęła ani jednej procedury.

TABELA NR 1

Instytucja wszczynająca procedurę Niebieskiej Karty	Liczba NK Część A
GCPR	45
MKRPA	1
Policja	164
Oświata	7
Ochrona zdrowia	2
Ogółem	219

Pracownicy socjalni Działu Pomocy Środowiskowej GCPR przeprowadzili we wskazanym okresie 45 „Niebieskich Kart-A". Jednocześnie pracownicy socjalni przekazali „Niebieską Kartę- B" 150 osobom, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie. Formularz ten zgodnie z procedurą został przekazany osobom dorosłym dotkniętym przemocą. Dysproporcja „Niebieskich Kart- A" i „Niebieskich Kart- B" wynika z tego, że te drugie wydawane były także, gdy pomiotem wszczynającym nie był pracownik socjalny oraz przekazywane są wszystkim dorosłym ofiarom w rodzinie.

Pracownicy socjalni zorganizowali 209 grup roboczych z wypełnieniem „Niebieskiej Karty- C", na którą była każdorazowo zapraszana osoba co której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Zorganizowali także 73 grupy robocze z wypełnieniem „Niebieskiej Karty- D", na które

wzywa się osobę co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Plan działań w stosunku do osoby stosującej przemoc w rodzinie jest ustalany bez względu na stawiennictwo tej osoby. W wielu przypadkach tzw. sprawcy nie kwalifikują popełnionych przez siebie czynów jako przemocy, unikają współpracy z członkami grup roboczych, nie stawiają się na wezwania.

TABELA NR 2

Elementy procedury „Niebieskiej Karty" przeprowadzone przez pracownika socjalnego	**Liczba**
Część A	45
Część B	150
Część C	209
Część D	73

Jak wynika z danych z tabeli nr 3, pracownicy socjalni zorganizowali w okresie funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w 2015 r. ogółem 713 grupy robocze realizując w tym procedurę „Niebieskiej Karty- C i D".

TABELA NR 3

Grupy robocze	**Liczba**
Zorganizowane na rzecz ofiary przemocy	507
w tym: z udziałem domniemanej ofiary przemocy	197
Zorganizowane na rzecz sprawcy przemocy	206
w tym: z udziałem domniemanego sprawcy przemocy	83
Ogółem grupy robocze	713

Na 507 grup roboczych zorganizowanych na rzecz osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, tylko 197 grup udało się przeprowadzić z udziałem domniemanej ofiary przemocy (blisko 39%). Osoby dotknięte przemocą domową, które nie uczestniczyły w grupach na które zostały zapraszane- to w części osoby niepełnosprawne lub chore (nie było możliwości stawiennictwa). W takich przypadkach członkowie grupy docierali do ich miejsca zamieszkania i podejmowali stosowne działania. W kilku przypadkach osobą pokrzywdzoną było dziecko, którego zgodnie z procedurą nie

zapraszano na grupę. W nielicznych przypadkach tzw. ofiara przemocy nie stawiała się na zaproszenie na grupę roboczą bez uzasadnionej przyczyny.

Natomiast na 206 grup roboczych zorganizowanych na rzecz tzw. sprawcy, tylko w 83 przypadkach udało się przeprowadzić grupę roboczą z udziałem domniemanego sprawcy przemocy (blisko 40%). Tu powodem niestawiennictwa była najczęściej niechęć do podejmowania współpracy, lęk przed ewentualnymi konsekwencjami, nieuświadamianie problemu lub traktowanie zjawiska przemocy jako normy, do której mają prawo. Uczestnictwo domniemanych sprawców w grupach roboczych jest porównywalne z rokiem poprzednim.

Praca zarówno z domniemanym sprawcą przemocy domowej, jak i z domniemaną ofiarą, jest niezwykle trudna z punktu widzenia osoby uczestniczącej aktywnie w pracach grupy roboczej. Członkowie grup roboczych mieli w tym obszarze potrzeby nabycia dodatkowych umiejętności i kompetencji.

Pracownicy socjalni Działu Pomocy Środowiskowej GCPR w 2015r. byli gospodarzami i organizatorami wszystkich grup roboczych. W 78% posiedzeń uczestniczył przedstawiciel Policji, a ze względu na rangę problemu istnieje potrzeba uczestniczenia we wszystkich posiedzeniach. Każdą grupę roboczą powołuje przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego na podstawie „Niebieskiej Karty A". Przewodniczący na podstawie posiadanych informacji wskazuje przedstawicieli podmiotów, których aktywne uczestnictwo w pracy konkretnej grupy roboczej jest konieczne.

Przedstawiciel oświaty jest zapraszany na posiedzenie grupy roboczej, jeżeli osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie są dzieci. Przedstawiciel SOW- jeżeli osoba/rodzina co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą przebywała lub przebywa w SOW. Przedstawiciel ochrony zdrowia jest zapraszany na posiedzenie grupy, gdy występuje przemoc fizyczna. Przedstawiciel MKRPA- gdy w środowisku dotkniętym przemocą występuje problem alkoholowy. Znaczące jest, że w większości środowisk dotkniętych przemocą występuje ten problem.

Osoby ze wskazanych grup zawodowych pracują w grupach roboczych w ramach wykonywania swoich obowiązków służbowych. Zatem często stawiennictwo na posiedzeniu grupy koliduje z obowiązkami zawodowymi. Niemniej jednak tylko interdyscyplinarna współpraca daje szansę na efektywny plan pomocy rodzinie dotkniętej przemocą. Znaczącym jest fakt, że najwięcej zadań leży po stronie pracownika socjalnego, który oprócz wykonywania zadań zgodnie ze swoimi kompetencjami- organizuje posiedzenia grup roboczych.

TABELA NR 4

Przedstawiciele instytucji	**Liczba grup roboczych z udziałem przedstawiciela poszczególnych instytucji**
Pracownik socjalny	713
Przedstawiciel SOW	13
Przedstawiciel MKRPA	205
Przedstawiciel Policji	554

Przedstawiciel oświaty	109
Przedstawiciel ochrony zdrowia	30

Przemoc jest intencjonalnym działaniem, powodującym cierpienie i ból, naruszającym prawa i dobra osobiste ofiary, charakteryzującym się zachwianiem równowagi sił pomiędzy ofiarą a sprawcą. Zazwyczaj wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną. Przestępstwa z art. 207 k.k. tj. polegające na znęcaniu się nad członkiem rodziny, należą w Polsce do najczęściej popełnianych. Przemoc w rodzinie to zarówno umyślne działania pojawiające się jednorazowo jak i powtarzające się.

- ✓ *Art. 207. 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.*
  2. Jeżeli czyn określony w pkt.1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.
  3. Jeżeli następstwem czynu określonego w pkt. 1 i 2 jest targniecie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Przemocą jest także zaniedbywanie dziecka lub osób starszych i niepełnosprawnych, są to sytuacje, w których podstawowe potrzeby dziecka lub osoby starszej (wyżywienie, ubranie, higiena, ochrona, bezpieczeństwo, wychowanie, opieka lekarska) nie są zaspokajane przez osoby za to odpowiedzialne.

Na podstawie „Niebieskich Kart-A", które zgodnie z procedurą wpłynęły w 2015 roku do przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego- w 219 rodzinach zgłoszono problem przemocy. Należy wziąć pod uwagę, że w jednej rodzinie problem przemocy dotyczy zazwyczaj kilku osób oraz występuje kilka form przemocy w jednym środowisku.

W rodzinach objętych procedurą „Niebieskiej Karty" dominuje przemoc psychiczna (tabela nr 5). Dotyczy aż 305 osób, w tym 22 osoby niepełnosprawne. Aż 70% osób doznających przemocy psychicznej to osoby w wieku produkcyjnym, a w drugiej kolejności osoby w wieku poprodukcyjnym 20%. Jednym z najczęstszych przejawów przemocy psychicznej jest ograniczanie kontaktów- dotyczy 21% wskazanej grupy.

Przemoc fizyczna dotyczy 279 osób objętych procedurą, a w tym w 133 przypadkach jest związana z uszkodzeniem ciała. W każdym przypadku przemocy fizycznej nieodłącznie towarzyszy przemoc psychiczna. Grupę zagrożoną najbardziej przemocą fizyczną są osoby w wieku produkcyjnym, czyli dotyczy przemocy wobec współmałżonka/partnera lub

Przemoc ekonomiczna, dotyczy 5 osób wskazanej grupy. Często występowały problemy definicyjne w tym obszarze, jeszcze na etapie diagnozy. Najczęstsze przejawy przemocy ekonomicznej:

- ✓ Przeszkadzanie partnerce/partnerowi w podjęciu pracy, aktywności zawodowej,
- ✓ Spowodowanie, aby partnerka/partner prosili o pieniądze (relacja zależności), rozliczali się z każdego wydatku, wydzielanie pieniędzy.

- ✓ Zabranie partnerce/partnerowi kart kredytowych.
- ✓ Zabranianie partnerce/partnerowi dostępu do rodzinnego konta lub wiedzy o nim.
- ✓ Oskarżanie partnerki/partnera o ukrywanie pieniędzy.

W przypadku przemocy ekonomicznej grupę dominującą znów stanowią osoby w wieku produkcyjnym.

Przemoc w różnych formach występująca w pozostałych kategoriach wiekowych tj. małoletni, osoby w wieku poprodukcyjnym, a w tym osoby niepełnosprawne- są pomimo mniejszej skali ilościowej problemu najbardziej zagrożone. Zagrożenie życia i zdrowia wynika z relacji zależności od osoby, która powinna sprawować opiekę, a w rzeczywistości jest osobą stosującą przemoc. Ponadto dzieciom, osobom chorym, niepełnosprawnym, czy starszym- trudniej jest zwrócić się o pomoc, sygnalizować swoje cierpienie. Osoby te często są zaniedbywane, a nie uświadamiają sobie nawet, że jest to forma przemocy.

TABELA NR 5

Formy przemocy	**Kategorie osób doświadczających przemocy w rodzinie**					
	Liczba małoletnich	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	**Ogółem liczba osób**	Liczba osób niepełno-sprawnych	
Fizyczna	35	191	52	278	20	
w tym: uszkodzenia ciała	12	101	20	133	3	
Psychiczna	32	212	61	305	22	
w tym: ograniczanie kontaktów	7	50	7	64	2	
Ekonomiczna	1	3	1	5	0	
Seksualna	3	3	1	7	0	

Jak wynika z danych na 219 wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”- 50 spraw zostało przekazanych Prokuraturze Rejonowej. Spośród 50 przekazanych spraw 13 zostało zakończonych postawieniem zarzutów wobec sprawców, a 16 było w trakcie postępowania wyjaśniającego. W 22 przypadkach sprawy zostały umorzone przez prokuraturę, co wcale nie oznacza ustania przemocy. Z pewnością jest to obszar do pracy członków Zespołu Interdyscyplinarnego.

TABELA NR 6

Postępowanie karne	
Liczba informacji przekazanych Prokuraturze Rejonowej, dotyczących podejrzeniu popełnienia przestępstwa w wyniku przemocy w rodzinie	50
w tym: *Liczba spraw zakończonych postawieniem zarzutów wobec sprawców*	13
Liczba spraw w trakcie postępowania wyjaśniającego	16
Liczba spraw umorzonych przez Prokuratora	22

Na 219 wszczętych procedur „Niebieskiej Karty" 91% sprawców przemocy stanowią mężczyźni, a 9% kobiety. Analizując kategorie wiekowe sprawców przemocy można stwierdzić, że problem dotyczy szczególnie osób między 31 a 50 rokiem życia. Ponadto znaczącą informacją jest występujący w niepokojącej skali problem alkoholowy u sprawców przemocy w rodzinie. Aż 31% sprawców było pod wpływem alkoholu w trakcie interwencji służb społecznych, a w stosunku do aż 29% zastosowano odizolowanie od ofiary przemocy. Natomiast tylko 27 sprawców miało dozór kuratora. Wniosek o dozór kuratora sądowego w stosunku do sprawcy przemocy był zwykle jednym z ustaleń członków grupy roboczej.

TABELA NR 7

	Liczba domniemanych sprawców przemocy odnotowanych w trakcie procedury „Niebieskiej Karty"
Kobiety	28
Mężczyźni	282
Ogółem	310
Małoletni	6
18-30	54
31-40	100
41-50	64
51-60	57
Powyżej 60 r. ż.	46

Ogółem	327
Będących pod wpływem alkoholu w trakcie interwencji służb społecznych	96
w tym: wobec których zastosowano odizolowanie od ofiary przemocy	90
W stosunku, co do których występuje podejrzenie problemu alkoholowego	161
W stosunku do których występuje podejrzenie odurzania się środkami psychotropowymi lub lekami	34
Posiadający dozór kuratora sądowego	27

Dominującymi działaniami wobec sprawców przemocy zawartymi w formularzu „Niebieska Karta-D" jako indywidualny plan pomocy stanowią skierowania do zajęć korekcyjno- edukacyjnych oraz na konsultacje psychologiczne, jak również uruchomienie instytucji zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego oraz konsultacje psychologiczne.

W 2015 roku był zrealizowany przez Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie program korekcyjno- edukacyjny dla sprawców co niewątpliwie stanowiło narzędzie pracy w grupie roboczej. Program był realizowany w formie indywidualnych konsultacji i spotkań. Z pewnością istnieje duża potrzeba zwiększenia liczby programów dla sprawców (dla grup wolnościowych) w skali roku. Plan pracy ze sprawcą stanowi kolejny bardzo ważny obszar do działań dla Zespołu Interdyscyplinarnego. Brakuje możliwości wskazania propozycji dla sprawcy, który podejmuje się współpracy. Zdecydowanie problem stanowi jednak brak gotowości (odmowa) sprawców przemocy do podejmowania działań i realizacji planu pomocy. Wynika to z braku uregulowań prawnych. Sprawca przemocy, który odmówi wzięcia udziału w programie nie ponosi z tego powodu żadnych konsekwencji.

Sprawca przemocy domowej potrafi skutecznie skrywać swoje prawdziwe oblicze i manipulować nie tylko sowimi ofiarami, ale także otoczeniem, czy osobami próbującymi interweniować. Stosując naprzemiennie „kary" i „nagrody" wprowadza zamęt w myśleniu ofiar i świadków przemocy, utrudnia jednoznaczne rozpoznanie sytuacji. Uzurpuje sobie prawo do decydowania o wszystkich aspektach życia małżeńskiego i rodzinnego, wymaga przy tym bezwzględnego posłuszeństwa. Izolując ofiarę od źródeł wsparcia społecznego przywiązuje ją i uzależnia od siebie. Bardzo ważnym problemem jest w większości sytuacji brak świadków przemocy w rodzinie. Sprawca skutecznie potrafi nakłonić ofiarę do milczenia, a jeśli ktoś się dowie albo domyśla i chce interweniować, zostaje skutecznie zastraszony. Sprawca wykorzystuje różne strategie do zmniejszenia wagi popełnianych czynów.

TABELA NR 8

INDYWIDUALNY PLAN PRACY Z DOMNIEMANYM SPRAWCĄ PRZEMOCY W RODZINIE	
Działania skierowane do osoby stosującej przemoc w rodzinie	***Liczba środowisk objęta wsparciem***
Skierowanie do zajęć korekcyjno-edukacyjnych	17
Rozpoczęcie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego	46
Inne, tj.:	
Pismo do MKRPA	52
Ograniczenie pomocy finansowej	0
Skierowanie na konsultacje psychiatryczne	2
Skierowanie na konsultacje psychologiczne	8
Zobowiązania jakie podjęła osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie	***Liczba środowisk objęta wsparciem***
Zobowiązanie do uczestnictwa w programie korek.-eduk.	16
Zobowiązanie do konsultacji psychiatrycznych	3
Zobowiązanie do konsultacji psychologicznych	6
Złożenie wniosku o lokal socjalny	0
Uczestnictwo w terapii odwykowej	20

Według zebranych informacji ponad 87% domniemanych ofiar przemocy w trakcie procedury „Niebieskiej Karty" to kobiety, a 13% to mężczyźni. Dominującą kategorię wiekową osób doświadczających przemocy domowej to osoby w wieku 31- 40 lat oraz osoby w wieku powyżej 60 lat i osoby w wieku 41-50 lat.

Nieustannie pojawiającym się pytaniem jest: dlaczego ofiara pozostaje w związku przemocowym? Zazwyczaj, dlatego, że wierzy w tradycyjne wartości jak trwałość, miłość w małżeństwie. Często wierzy, że sprawca potrzebuje pomocy i czuje się zobowiązana do pomocy. Wierzy obietnicom partnera/partnerki, był to tzw. „ostatni raz" i teraz z pewnością się zmieni. Ofiara często jest

przekonana, że jeśli odejdzie to partnerowi/partnerce wydarzy się coś strasznego. Osoby doświadczające przemocy często nie pracują zawodowo, zatem są zależne finansowo. W świadomości ofiar jest przekonanie, że nie ma miejsca, do którego mogłyby pójść.

TABELA NR 9

	Liczba domniemanych ofiar przemocy odnotowanych w trakcie procedury „Niebieskiej Karty”
Kobiety	290
Mężczyźni	42
Ogółem	**332**
Małoletni	46
w tym: liczba dzieci przewiezionych do placówek lub rodzin	6
Liczba wniosków do Sądu o wgląd w sytuację rodziny	14
18-30	51
31-40	70
41-50	64
51-60	58
Powyżej 60 r. ż.	67
Ogółem	378

Członkowie na posiedzeniu grupy roboczej ustalają indywidualny plan pomocy dla domniemanej ofiary przemocy w rodzinie zgodnie z kompetencjami reprezentowanego podmiotu.

TABELA NR 10

INDYWIDUALNY PLAN POMOCY DLA DOMNIEMANEJ OFIARY PRZEMOCY W RODZINIE -postanowienia grupy roboczej	
Zobowiązania ze strony przedstawicieli GCPR	***Liczba środowisk objęta wsparciem***

	Cykliczne wizyty pracownika socjalnego w środowisku	325
	Wskazanie możliwości skorzystania z pomocy: -psychologicznej -prawnej -poradnictwa (medycznego, zawodowego, rodzinnego)	254
	Skierowanie do SOW	8
	Skierowanie do placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego (świetlice, kluby)	2
	Inne, tj.: Zgłoszenie do prokuratury Pismo do MKRPA- podjęcie leczenia Zawarcie kontraktu socjalnego Przyspieszenie umieszczenia ofiary w DPS Współpraca z asystentem rodziny	 21 45 0 2 23
Zobowiązania ze strony przedstawicieli MKRPA		***Liczba środowisk objęta wsparciem***
	Skierowane do udziału w grupie wsparcia / samopomocowej / terapeutycznej	18
	Rozpoczęcie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego	38
	Inne, tj.: Pismo do MONAR-u Skierowanie sprawy do biegłych sądowych Wniosek o przymusowe leczenie	 0 12 0
Zobowiązania ze strony przedstawicieli Policji		***Liczba środowisk objęta wsparciem***
	Systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa	290
	Poinformowanie osoby o tym czym jest przemoc, wraz	133

	z przedstawieniem aspektów odpowiedzialności karnej	
	Wszczęcie postępowania przygotowawczego	19
Zobowiązania ze strony przedstawicieli oświaty		***Liczba środowisk objęta wsparciem***
	Objęcie dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną	43
	Objęcie rodziców pomocą psychologiczno-pedagogiczną	7
	Pomoc materialna	0
	Konsultacje w poradni psychologiczno-pedagogicznej	2
	Inne, tj.: Organizacja przeniesienia małoletniego (ofiary) do szkoły z internatem	0
Zobowiązanie ze strony przedstawicieli ochrony zdrowia		***Liczba środowisk objęta wsparciem***
	Skierowanie do lekarza rodzinnego lub specjalisty med.	0
	Pomoc w otrzymaniu zaświadczenia lekarskiego ustalającego przyczyny i rodzaj uszkodzeń ciała	0
	Inne, tj.: monitoring pielęgniarki w miejscu zamieszkania ofiary	4

Obowiązkiem przedstawicieli podmiotów realizujących procedurę „Niebieskiej Karty", zgodnie z art.9d ust.3, jest współdziałanie z innymi podmiotami w oparciu o zasadę współpracy. Przedstawiciele tych podmiotów stanowią obligatoryjny skład grup roboczych powoływanych w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w danej rodzinie.

✓ Wnioski z kontroli Najwyższej Izby Kontroli

Tematem kontroli NIK przeprowadzonej w okresie wrzesień- grudzień 2015 roku była pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Okres poddany kontroli: styczeń 2012 - czerwiec 2015 rok.

- ✓ Ocena ogólna: bardzo dobry.
- ✓ GCPR zapewniło osobom dotkniętym przemocą w rodzinie wszystkie wskazane prawem formy poradnictwa oraz ochronę przed dalszym krzywdzeniem i bezpieczne schronienie. GCPR podejmowało również działania wzmacniające opiekuńcze i wychowawcze kompetencje rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą. Centrum posiadało rozeznanie występującego na obszarze miasta zjawiska przemocy, w szczególności dysponowało danymi o skali i natężeniu , formach tego zjawiska.

- ✓ Realizując obowiązki wskazane przepisami prawa, Miasto Gorzów Wlkp. utworzyło Zespół Interdyscyplinarny, którego skład – w całym okresie funkcjonowania – odpowiadał obowiązującym wymaganiom. Posiedzenia ZI odbywały się z właściwą częstotliwością, a jego obsługę organizacyjno- techniczną zapewniło GCPR.
- ✓ Szczegółowe badanie prawidłowości realizowanych procedur „Niebieskich Kart" dowiodło, że przebiegały one na ogół prawidłowo, a żadna z osób dotkniętych przemocą w rodzinie nie pozostała bez wsparcia odpowiednią formą pomocy.
- ✓ W kilku zbadanych przypadkach (w okresie 01.2012r- 06.2015r) indywidualny plan pomocy sporządzono dopiero po 30 dniach, a w jednym po 99 dniach.
- ✓ Obecność na posiedzeniach grup roboczych: podczas kontroli odnotowano nieobecności na posiedzeniach grup roboczych przedstawicieli Policji, ochrony zdrowia, MKRPA, co w efekcie skutkowało niezdefiniowaniem niektórych działań w momencie tworzenia IPP. Za ten stan nie ponosi odpowiedzialności GCPR, którego pracownicy zawsze uczestniczyli w posiedzeniach oraz prawidłowo informowali innych członków grup roboczych o terminach posiedzeń.
- ✓ Skuteczność zaplanowanych form pomocy była ograniczona często na skutek rezygnacji bądź odmowy realizacji zaplanowanych form pomocy przez domniemanych sprawców przemocy. Los osób dotkniętych przemocą, a w szczególności dzieci, był monitorowany przez pracowników GCPR.
- ✓ GCPR udzielało wsparcia rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, które – w zależności od zdiagnozowanych problemów i potrzeb- przybierało formę pracy socjalnej, współpracy z asystentem rodziny, specjalistycznego poradnictwa lub świadczeń pieniężnych i niepieniężnych , przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej.
  Np. w 2014 roku- taką pomocą objęto 1160 rodzin, asystenta przydzielono 113 rodzinom (w których było 248 dzieci).
- ✓ Pracownicy socjalni GCPR podejmowali działania interwencyjne , polegające na składaniu wniosków do sądu o pozbawienie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej (w latach 2012- 2014 łącznie 27 przypadków) oraz działania interwencyjne zabezpieczające dzieci znajdujące się w stanie szczególnego zagrożenia (w latach 2012- 2014 łącznie 31 przypadków).
- ✓ Pozytywnie oceniono realizację projektów w okresie poddanym kontroli, w tym projektów systemowych, które miały na celu wzmocnienie opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodzin, działania profilaktyczne skierowane do rodzin zagrożonych problemem przemocy.
- ✓ Poradnictwo świadczone osobom doświadczającym przemocy w rodzinie: GCPR oraz inne jednostki organizacyjne Miasta Gorzów Wlkp. stosownie do przepisów ustawy o przeciwdziałania przemocy w rodzinie, udzielały na bieżąco bezpłatnej pomocy osobom dotkniętym przemocą; w GCPR zatrudnieni byli radcy prawni oraz psycholog świadczący poradnictwo prawne i psychologiczne; pracownicy socjalni prowadzili poradnictwo rodzinne i socjalne, dodatkowo w latach 2012- 2015 w GCPR zatrudniony był w ramach umowy cywilno- prawnej lekarz psychiatra, który świadczył poradnictwo medyczne. Pracownicy socjalni GCPR w ramach platformy SEPI współpracowali z Powiatowym Urzędem Pracy, czego efektem było formułowanie IPP. Poradnictwo świadczone było również okresowo przez SOW dla ofiar przemocy w rodzinie oraz w ramach realizowanych przez GCPR projektów.
- ✓ GCPR podejmowało działania mające na celu podniesienie kwalifikacji swoich pracowników w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- ✓ Zostało zapewnione bezpieczne schronienie dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.
- ✓ Działania podejmowane na rzecz zmiany postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie: GCPR wraz z innymi jednostkami organizacyjnymi gminy realizującymi zadania z zakresu pomocy społecznej (SOW, OIK) oraz innymi podmiotami (POLICJA), prowadziło szereg działań profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie: Zajęcia profilaktyczne dla dzieci i młodzieży w szkołach, udział w Programie Powiatowego Forum na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, współtworzenie Programu Profilaktycznego dla rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie, udział w Ogólnopolskiej Nocy Profilaktyki (spotkania z młodzieżą szkół gorzowskich), dyżury specjalistów podczas Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem ,praca na platformie Lubuskiej Niebieskiej Tarczy, realizacja zadań wynikających z założeń Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (w tym organizacja festynu dla rodzin), zatrudnienie w GCPR specjalisty ds. uzależnień. Ponadto działania profilaktyczne były realizowane w ramach realizowanych projektów (zajęcia psychoedukacyjne dla rodzin, treningi umiejętności społecznych dla rodzin dysfunkcyjnych zagrożonych przemocą domową, mediacje rodzinne, wsparcie asystentów rodziny, konsultacje SOW, organizację Szkoły dla Rodziców,
- ✓ Realizacja IPP (Indywidualny Plan Pomocy) dla osób dotkniętych przemocą w ramach procedury „Niebieskiej Karty": posiedzenia ZI odbywały się z częstotliwością wskazaną przepisami prawa (art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). W okresie od stycznia 2012 do 30 września 2015 odbyło się 30 posiedzeń ZI. Obsługę organizacyjno-techniczną (między innymi informowanie o terminie i miejscu posiedzeń sporządzanie protokołów itp.) ZI zapewniało GCPR. Celem określenia stopnia zaangażowania poszczególnych członków w prace ZI, przeanalizowano ich obecność na losowo wybranych posiedzeniach (wybrano losowo 6 posiedzeń)- stwierdzono że na 19 członków ZI w posiedzeniach wzięło udział odpowiednio 14,13, 18, 16, 10 12, czyli od 53% do 95% pełnego składu. Brakowało przedstawicieli ochrony zdrowia,(2012r), przedstawiciela oświaty (2012r), kuratora sądowego i przedstawiciela MKRPA (2014r). w dokumentacji Gcpr znajdują się poza protokołami z posiedzeń ZI, listy obecności oraz potwierdzenia odbioru zaproszeń na posiedzenia ZI.
- ✓ W okresie od 01.01.2012r do 30.06.2015r utworzono łącznie <u>788 grup roboczych, które odbyły się na 2024 posiedzeniach.</u> Pomocą grup roboczych objęto łącznie 894 rodziny (2439 osób). Dodatkowo, w tym okresie, sprawy dotyczące przemocy w 7 rodzinach były przedmiotem posiedzeń ZI (22 osoby)
- ✓ Zbadano prawidłowość prowadzonych działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym przemocy. Losowo wybrano 30 procedur NK.
    - ➢ Przekazanie wypełnionego formularza NK- A do przewodniczącej ZI następowało w dniu wypełnienia tego formularza, albo w okresie od 1 do 8 dni (przepisy wskazują termin niezwłoczny lub nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury). W 2 przypadkach, w których przekroczenie tego terminu o jeden dzień, podmiotem sporządzającym NK była Policja.
    - ➢ Przekazanie NK- A członkom grupy roboczej przez przewodniczącą ZI następowało w dniu otrzymania formularza przez przewodniczącą ZI, , albo w okresie 1 do 3 dni od jego otrzymania, czyli zgodnie z art. 8 ust. 1 rozporządzenia.

Czas oczekiwania przez osobę pokrzywdzoną na przygotowanie IPP mieścił się w przedziale od 10 do 30 dni, w kilku przypadkach 31-60 dni i w jednym przypadku 99 dni.

- Od chwili przygotowani IPP podjęcie czynności przez przedstawicieli podmiotów następowało bez zbędnej zwłoki , często jeszcze przed sformułowaniem IPP, a po sporządzeniu NK- A pracownicy socjalni przeprowadzali wywiad środowiskowy w miejscu zamieszkania osoby,
- Osobie dotkniętej przemocą udzielano kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy.
- Wśród 30 zbadanych spraw nie wystąpiły przypadki , by spotkania z osobami poszkodowanymi i stosującymi przemoc odbywały się na tym samym posiedzeniu grupy roboczej, w tym samym miejscu i czasie (spełniono warunek wskazany art.17 ust.2 rozporządzenia). Posiedzenia odbywały się w pomieszczeniach GCPR z zapewnieniem prywatności , bez udziału osób trzecich.
- Członkowie grup roboczych każdorazowo (w ramach NK- C) dokonywali diagnozy sytuacji rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem występowania przemocy .
- W zakresie definiowania planu pomocy w ramach NK- C, konkretnych działań w kilku przypadkach nie wskazano ich w obszarze: Policja, ochrona zdrowia i MKRPA z powodu nieobecności przedstawiciela na grupie.
- Cele wyznaczone w IPP były konkretne, rzetelne , mierzalne, realistyczne, pozytywnie zdefiniowane; wskazywano w IPP częstotliwość podejmowania określonych działań.
- Procedura NK była zamykana z powodu ustania przemocy lub zrealizowaniu planu pomocy zgodnie z przepisami. Pracownicy socjalni , każdorazowo po zamknięciu procedury NK , co najmniej przez 3 miesiące monitorowali sytuację rodziny, w której dochodziło do przemocy.

✓ Zalecenia: czas opracowania przez członków grupy roboczej Indywidualnego Planu Pomocy dla osób dotkniętych przemocą nie powinien przekraczać 30 dni, pomimo że przepisy prawa nie wskazują określonego terminu **(zalecenie wprowadzono).** Ze względu na liczne nieobecności na posiedzeniach grup roboczych przedstawicieli ochrony zdrowia, MKRPA, Policji – NIK zaleca by przewodnicząca ZI informowała zakłady pracy lub instytucje delegujące członków grup roboczych o takich sytuacjach lub podjęła działania skutkujące wyznaczeniem innych osób.

5. Wnioski i potrzeby.

✓ Obowiązkiem przedstawicieli podmiotów realizujących procedurę „Niebieskiej Karty", zgodnie z art.9d ust.3, jest współdziałanie z innymi podmiotami w oparciu o zasadę współpracy. Zadania w 2015 roku były realizowane przede wszystkim przez przedstawicieli GCPR i Policji. Efektywność realizowanych zadań wymaga pełnego zaangażowania wszystkich przedstawicieli podmiotów.

✓ Zespół Interdyscyplinarny działający na terenie miasta Gorzowa Wlkp. określa strategię i zasady współpracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a rozwiązywanie problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach odbywa się na posiedzeniach grup roboczych.

- ✓ Występuje potrzeba zwiększenia liczby programów korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie i/lub wsparcia w postaci specjalistycznych konsultacji psychologicznych dla sprawców przemocy (grupy wolnościowe).
- ✓ Występuje potrzeba współpracy z sądem w zakresie wyroków i postanowień wobec sprawców przemocy- udział w programie korekcyjno- edukacyjnym powinien wynikać z postanowienia sądu.
- ✓ Obsługę organizacyjno- techniczną Zespołu zapewnia Gorzowskie Centrum Pomocy Rodzinie. W 2015 roku grupy robocze były organizowane przez pracowników socjalnych Działu Pomocy Środowiskowej co pozytywnie wpływa na organizację pracy.
- ✓ Utworzenie Sekcji ds. przemocy pozytywnie wpłynęło na jakość świadczonej pomocy i efektywność podejmowanych działań.
- ✓ We wskazanej grupie sprawców przemocy w rodzinie występuje w niepokojącej skali problem alkoholowy. Aż 31% sprawców było pod wpływem alkoholu w trakcie interwencji służb społecznych, a w stosunku do 29% zastosowano odizolowanie od ofiary przemocy. Istnieje potrzeba dokładnej analizy problemu w 2016 roku i zaplanowania działań.
- ✓ Analizując środowiska mieszkańców Gorzowa Wlkp., w których występuje problem przemocy w rodzinie należy uwzględnić informację, że nie są to wyłącznie rodziny korzystające z pomocy społecznej. Coraz więcej „Niebieskich Kart- A" jest zakładanych w rodzinach dobrze sytuowanych, z pozoru dobrze funkcjonujących zawodowo i społecznie. Sprawcami przemocy domowej są osoby z różnych środowisk i grup zawodowych. W tych przypadkach pracownik socjalny nie posiada wiedzy na temat sytuacji w jakiej znajduje się rodzina. Zatem interwencja w obszarze przemocy musi opierać się na współpracy wielu podmiotów, a przede wszystkim: jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia i Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- ✓ W zakresie współpracy GCPR i Policji odbywały się spotkania mające na celu efektywność podejmowanych działań. Został uruchomiony fax dla policji w sytuacji zatrzymania sprawcy przemocy- interwencyjne podjęcie działań przez pracownika socjalnego. Jeśli interwencja policji w związku z przemocą w rodzinie miała miejsce poza godzinami pracy pracownika socjalnego, KMP wysyła fax do przewodniczącej ZI. W rezultacie zgłoszenie jest przekazywane pracownikowi socjalnemu (po kilku godzinach od interwencji), który ma możliwość podjęcia działań zgodnych z procedurą i kompetencjami.
- ✓ Uruchomienie programów profilaktycznych w szkołach z zakresu przeciwdziałania przemocy
- ✓ Szkolenia z tematyki przemocy dla pracowników socjalnych.
- ✓ Większy udział w grupach roboczych przedstawicieli Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i ochrony zdrowia.
- ✓ Kontynuacja pracy psychologa w Gorzowskim Centrum Pomocy Rodzinie z ofiarami przemocy.
- ✓ Prowadzenie pracy ze sprawcami przemocy (np. przez specjalistów z organizacji pozarządowych w ramach pozyskanych projektów). Praca z ofiarą i sprawcą powinna być prowadzona przez różnych specjalistów.
- ✓ Pozyskiwanie środków zewnętrznych na profilaktykę dotyczącą przeciwdziałania przemocy.

Opracowała:

Anna Sadzik